

Enheten för arbetsmarknads- och rättighetsfrågor

Yttrande över promemoria Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande

(dnr A2018/00777/I)

Sammanfattning

Promemorian Ett socialt hållbart eget boende har lästs tillsammans med betänkandet från Mottagandeutredningen (SOU 2018:22) Ett ordnat mottagande - gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande. Länsstyrelsens yttrande behandlar Mottagandeutredningens huvudförslag under 7.3 Ett värdigt och socialt hållbart eget boende samt förslagen i promemorian.

- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att införa en begränsning av asylsökandes möjligheter att ordna eget boende genom en modell med s.k. social prövning i socialt och ekonomiskt utsatta kommuner.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att temporärt undanta vissa bostadsområden från möjligheten till eget boende under asyلتiden.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att länsstyrelserna får en rådgivande roll om förslaget om att begränsa möjligheten till egenbosättning införs.

Behov av konsekvensanalyser

Länsstyrelsen instämmer i att det finns en problematik med social och ekonomisk utsatthet och att denna problematik är större i vissa kommuner och bostadsområden. Det är dock inte klarlagt att förslagen skulle leda till minskad utsatthet för asylsökande barn och vuxna, eller på ett effektivt sätt minska segregation och utsatthet i dessa kommuner. Länsstyrelsen ställer sig tveksam till huruvida dagersättning är ett tillräckligt effektivt styrmedel. Det är även tveksamt huruvida restriktioner kring individens möjlighet att bosätta sig fritt bör begränsas enskilt för gruppen asylsökande i syfte att inte öka en social och ekonomisk utsatthet i utpekade bostadsområden. Att individer väljer att bo med släkt eller vänner snarare än anläggningsboende, även om den bostaden ligger i ett socialt utsatt område, är en av de situationer som blir svårbedömda så länge prövningen inte uppmuntrar till helhetssyn.

Risk för ökad utsatthet bland egenbosatta asylsökande

Det kan finnas en risk att förslagen leder till att asylsökandes utsatthet ökar. Länsstyrelsen menar att det inte är osannolikt att den asylsökande av olika skäl väljer att bo i eget boende även om kontraktet inte godkänns, med ökad utsatthet som följd. De fördelar med eget boende som omnämns i utredningen, såsom möjligheten att komma närmare det svenska samhället och arbetsmarknaden,

Datum
2018-11-12

Fel! Hittar inte referenskälla.

känslan av normalitet, självbestämmande och närheten till och det möjliga stödet från släkt och bekanta, är några av dessa skäl. Den asylsökande kan därtill uppfatta anläggningsboende som ett sämre val och inte ha möjlighet till eget boende i en annan bostad och i ett annat område. Barnfamiljer som förlorar sin rätt till dagersättning men som ändå väljer att bo kvar i eget boende kan bli än mer utsatta. Det framgår inte vem som har ansvaret för uppföljningen av barnens situation. Beslut i individuella prövningar bör därför fattas efter en samlad helhetsbedömning där individuella förutsättningar och helhetssynen för den enskilde ingår, dvs. att hänsyn även tas till andra inbördes beroende rättighetsfrågor.

Risk att önskad effekt inte uppnås

Ett möjligt scenario är att införandet av en social prövning eller områdesbegränsning endast marginellt påverkar var asylsökande bor. Det framgår inte av utredningen hur det ska säkerställas att systemet med sociala prövning eller områdesbegränsning inte kan kringgås genom att en asylsökande till exempel skriver sig på en annan adress än var denne faktiskt bosätter sig. Ett system som bara omfattar vissa kommuner skulle kunna riskera att medföra en ökad förekomst av felaktigt uppgivna adresser i andra kommuner eller bostadsområden som inte omfattas och också risk för ökad handel med adresser.

Behov av rätt information och stöd

Utformningen av förslagen med social prövning och områdesbegränsning medför att den asylsökande individen får bära konsekvenserna av valet att bo i eget boende medan det inte är tydliggjort hur det offentliga kan säkerställa att individen får tillgång till rätt information och stöd för att göra ett övervägt och informerat val. Det framgår inte vilken eller vilka aktörer som har skyldighet att informera individen om egenbosättning och regelverket kring detta om förslagen om en begränsning av möjligheten till egenbosättning införs. Båda förslagen ställer stora krav på asylsökande, endera att tillhandahålla efterfrågad information om det egna boendet för att kunna genomföra en social prövning eller att asylsökande är införstådda med vad områdesbegränsningar innebär och konsekvenser av att flytta till ett bostadsområde som omfattas av denna begränsning. Information som ges till asylsökande om anläggningsboende och eget boende bör därför genomlysas.

Mer rimligt med social prövning i alla kommuner

Länsstyrelsen anser att om en social prövning ska införas bör alla kommuner omfattas av denna ordning i syfte att motverka socialt undermåliga bostadsförhållanden. Exploatering av asylsökande på bostadsmarknaden och ett eget boende som inte är socialt hållbart med negativ inverkan på barns och vuxnas förutsättningar till etablering och integration kan förekomma i hela landet och inte enbart i vissa bostadsområden i vissa kommuner. Förslagen om social prövning i

Datum
2018-11-12

Fel! Hittar inte referenskälla.

socialt och ekonomiskt utsatta kommuner alternativt områdesbegränsning kan också innebära ytterligare stigmatisering av bostadsområden. Ett system med områdesbegränsning innebär vidare att kommuner själva ska utpeka mindre önskvärda bostadsområden, vilket ytterligare riskerar stigmatisera de personer som redan bor där.

Effekt beroende av att anläggningsboende är ett attraktivt alternativ

Länsstyrelsen anser att det är rimligt att krav på lämpliga bostadsförhållanden omfattar alla asylsökande och alla bostadslösningar i mottagningssystemet. De positiva effekterna av begränsningar av möjligheten till eget boende är också beroende av att alternativet till eget boende är attraktivt för den asylsökande. Avgörande för asylsökandes upplevelse av trångboddheten torde också vara om sovrummet delas med nära familjemedlemmar och vänner eller med okända personer. En alternativ åtgärd kan vara att säkerställa att det offentligt ordnade boendet, för asylsökande och i förlängningen för anvisade nyanlända, är av god kvalitet. Boendet bör omgärdas av en godtagbar infrastruktur och ha ett acceptabelt läge med tanke på sysselsättning, skola, sjukvård eller andra samhällsfunktioner som den enskilde är i behov av.

Allmän bostadsbrist och behov av helhetsgrepp

Länsstyrelsen anser att förekomsten av utsatthet i gruppen egenbosatta asylsökande är nära kopplad till en allmän bostadsbrist och ofrivillig trångboddhet med risk för exploatering på bostadsmarknaden som följd, vilket i synnerhet drabbar personer med svagare ekonomisk ställning. Många nyanlända som har bott i Sverige i flera år är trångbodda och lever i osäkra boendesituationer. Utsattheten på bostadsmarknaden och i vissa bostadsområden är således inte huvudsakligen en fråga om individers val av boende. Restriktioner av asylsökandes möjligheter att välja eget boende ställer krav på en mycket begränsad grupp individer och familjer som får bära del av ansvaret för att motverka en ökad utsatthet i vissa bostadsområden. Länsstyrelsens yttrande över Betänkandet Ett gemensamt bostadsförsörjningsansvar (SOU 2018:35) lyfter behovet av att behandla frågor gällande bostadens kvalitet samt analys av vad som är en "godtagbar bostad" i det bredare arbetet med bostadsförsörjning.

Länsstyrelsen anser att hänsyn till ekonomiskt och socialt utsatta områden kräver ett helhetsgrepp som omfattar både boende under asyltiden och frågor kring bosättning efter uppehållstillstånd. När antalet asylsökande är lågt och handläggningstiderna korta, är asyltiden en relativt begränsad tid på ett par månader. Det som sker efter uppehållstillstånd är då av större vikt för kommuner med social och ekonomisk utsatthet. Länsstyrelsen anser att det bör finnas tids- och kvalitetsmått för kommuners bostäder till anvisade nyanlända. Risken är annars att etableringstiden för nyanlända som tagits emot i kommuner på anvisning upptas av oro för bostadssituationen och bostadssökande, och att kommuners tidsgränser leder till att anvisade nyanlända inte kan bo kvar i

Datum
2018-11-12

Fel! Hittar inte referensälla.

anvisningskommunen utan tvingas flytta vidare till, i många fall, socialt och ekonomiskt utsatta bostadsområden i andra kommuner.

Utifrån rådande situation med kraftigt minskat antal nyanlända i behov av bosättning kan det också vara möjligt att ge personer som bor i eget boende vid tidpunkten för uppehållstillstånd möjlighet att anmäla behov av hjälp med anvisning. Det skulle även kunna övervägas att här prioritera anvisningar av personer som bor i ekonomiskt och socialt utsatta områden.